

NÅR VI HOLDER AFSTAND, BRINGER MUSIKKEN OS SAMMEN

NIELS CHRISTIAN
HANSEN

Da coronavirussen lukkede verden ned og med ét øgede den fysiske afstand mellem mennesker, bragte musikken os sammen i en grad, som vi næppe har set herhjemme siden de store alsangstævner under besættelsestiden.

FOTO: MIXKIT (STOCK VIDEO FREE LICENSE)

Under coronakrisen blev musiklytning og musikudfoldelse flittigt brugt både som trøst og som en kærvkommen erstatning for de sociale udfoldelsesmuligheder, som livet i lockdown havde frarøvet os.

Fællessangens pludselige opblomstring virker måske uventet for de fleste, men faktisk er den en velkendt manifestation af musikkens evolutionære urkræfter. Måske kan coronamusikken som fænomen ligefrem hjælpe musikforskere med at løse mysteriet om, hvorfor mennesker fra alle kulturer tilsyneladende har spillet og sunget siden tidernes morgen.

Paradoksalt nok tæller den danske coronakrisens superhelte ikke blot epidemiologiske frontkæmpere og beslutningstagere som Søren Brostrøm, Kåre Mølbak, Jens Lundgren og Allan Randrup Thomsen, men også en charmerende og kompetent kornørd fra Næstved ved navn Phillip Faber. Det kan synes lidt mærkværdigt, at noget, der først lignede

et perifert niche-program med morgensang fra et halvgammelt flygel i en DR-medarbejders private stue på Østerbro, samlede en tilskuerskare stor nok til at retfærdiggøre en opgradering til den absolutte primetime-sendetid fredag aften kl. 20 på DR1.

Igennem seks uger toppede "Fællessang hver for sig" statistikkerne med et solidt seertal på omkring 1,1 millioner, indtil andre national-nostalgiske programmer som "Vilde Vidunderlige Danmark" og "Grænseland" sidenhen overtog førstepladsen. Dronningens fødselsdag, sankthans, genforeningsjubilæet og det udsatte fodbold-EM blev ligeledes fejret med fællessang på nationalkanalen. Statsminister Mette Frederiksen forstod at ride på bølgen, da hun delte videoer, hvor hun og

Under coronakrisen flyttede sociale og professionelle interaktioner for alvor ind i det digitale rum. Her kunne nye forskningsidéer nemt opstå og videreudvikles på tværs af faglige og geografiske skel.

datteren sang danske 80'er-hits midt under kartoffelskrælingen. I løbet af coronakrisen fik videoer som disse Mette Frederikssens Instagram-følgerskare til at vokse dramatisk til tæt på 400.000 følgere.

Musikalsk opblomstring i coronapandemiens skygge var ingenlunde kun et dansk fænomen. Mange husker nok de populære videoer i de første uger af pandemien, hvor almindelige mennesker i Spanien, Italien og andre steder sang til og med hinanden fra balkoner og tagtoppe. Klassikeren "Bella Ciao", som oprindeligt blev sunget som protest imod horrible arbejdsforhold i 1800-tallets norditalienske rismarker og senere blev omskrevet til en antifascistisk modstandssang, indtog under coronakrisen status som en viral pandemi-hymne. Hjemmekoncerter blev flittigt live-streamet kloden over (se fx det danske initiativ coronakoncerter.dk), musikere skrev humoristiske corona-coversange, og kor samt orkestre producerede flotte splitscreen-videoer, hvor den enkelte musiker kom til sin ret på en helt ny og forfriskende måde. Rotterdams Philharmonisch Orkest var førstmovert på dette felt med deres "Ode to Joy", hvor ikke mindre end en sjettedel af videoen går med individuelle musikerpræsentationer. Den slags er alt andet end "klassisk" for et symfoniorkester.

Samme intimitet blev tilstræbt af diverse musikendisser, når de inviterede publikum

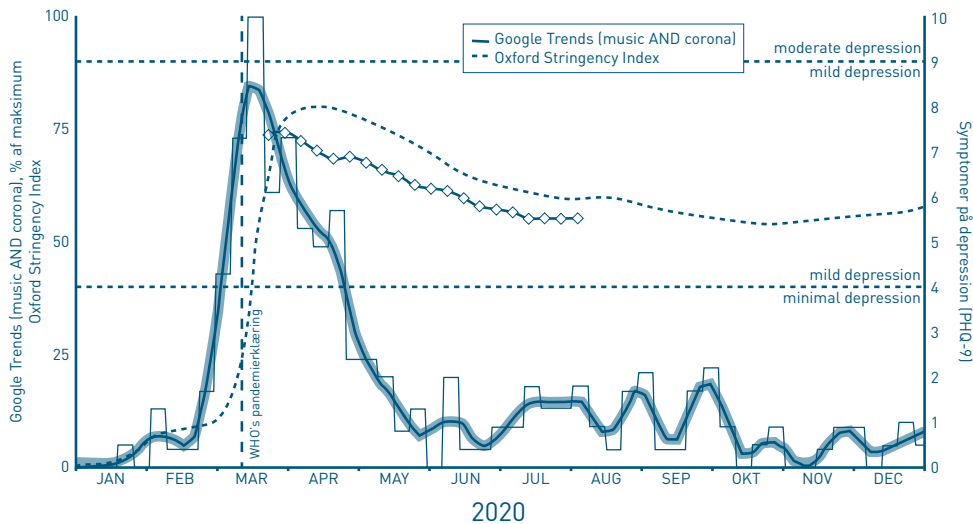
indenfor i deres stuer til voluminøse virtuelle velgørenhedskoncerter såsom "One Love Asia" og "One World: Together at Home". Anført af musikeren Lady Gaga samlede sidstnævnte arrangement næsten 128 millioner dollars ind til et politisk presset WHO. Musik blev også brugt af myndighederne til at promovere sunde omgangsformer og håndvaskevaner, og iransk hospitalspersonale sang og dansede på livet løs for at holde modet oppe blandt både patienter, kollegaer og lockdown-ramte YouTube-brugere over hele verden.

At coronarelateret musikudfoldelse udviste lige så stor smitsomhed som virussen selv, vidner om, at musik ikke blot har pandemisk potentiale men også en muligvis universel evne til at hjælpe mennesker succesfuldt igennem store samfundskriser og deraf følgende eksistentielle omvæltninger. I de første lockdown-uger diskuterede jeg ivrigt dette emne med forskningskollegaer på Twitter. Det udviklede sig hurtigt til ugentlige Zoom-møder, delte Google-drev og til sidst et par ganske ambitiøse, internationale forskningsprojekter. Jeg opfandt sidenhen #MUSICCOVID-hashtagget til formålet og stiftede et globalt forskningsnetværk i dette navn. Vi voksede hurtigt til mere end 400 forskere fra ca. 250 universiteter, virksomheder og organisationer i 43 lande på seks kontinenter.

Med bred repræsentation fra musik-, neuro- og medievidenskab, psykologi, pædagogik, musikterapi og selvfølgelig også professionelle musikere, musiklærere, komponister og koncertarrangører var forskningsspørgsmålene og de empiriske tilgange yderst mangfoldige. Dog var der også helt klare overlap. Rigtig mange medlemmer ønskede at kortlægge folks musikvaner under lockdown og i særdeleshed forstå, hvilken rolle musikken spillede for den mentale sundhed under disse helt usædvanlige omstændigheder.

Dette kunne nemt have resulteret i et utal af små undersøgelser uden tilstrækkelig statistisk slagkraft og metodisk stringens, som det så kunne være svært at sammenligne med hinanden og drage holdbare overordnede konklusioner på basis af. En af hovedhensigterne med at stifte MUSICCOVID-netværket var netop, at vi ville fremme større, tværgående forskningssamarbejder, så vi ikke unødigt kom til at spilde tid og ressourcer, og så vi langt

Lockdown-restriktioner, depression og interesse for coronamusik

Coronamusikkens popularitet (fuldt optrukken grå linje) toppede under pandemiens tidlige måneder (marts-maj 2020), hvor stadig flere restriktioner blev indført (stiplet grå linje), og symptomer på depression ligeledes lå højt i den almene befolkning (fuldt optrukken sort linje).

hurtigere kunne avancere til mere komplekse spørgsmål om fx underliggende psykologiske og neuro-hormonelle mekanismer.

Desuden ville vi gennem netværket gerne støtte kollegaer fra dele af Sydamerika, Afrika og Asien, som vi alt for sjældent ser tage del i internationale konferencer og forfatte publikationer inden for musikforskningen. Det gjorde vi blandt andet ved at forhandle fritagelse for publikationsgebyrer med det forlag, der sagde ja til at publicere et særnummer med vores MUSICCOVID-forskning.

Ved hjælp af en crowdsourcing-webside, hvor folk frit kunne uploade links til coronarelaterede musikvideoer fra hele verden, prøvede vi fra starten af krisen at afkode coronamusikkens DNA. Til vores store overraskelse så vi, at positive følelser såsom samhørighed, glæde, taknemmelighed, humor og det at blive rørt tilsyneladende var meget mere fremherskende end ensomhed, længsel og sorg, som vi havde forventet i lyset af pandemiens tydelige skyggesider og den musik, som typisk opstår i kølvandet på krig og naturkatastrofer. Vores foreløbige undersøgelser af tekst fra Twitter, Reddit, Youtube, Spotify og diverse nyhedsmedier antyder, at denne positive bias i nogen grad kan genfindes på de sociale medier, men også her kan man spore mere indadvendt brug af trist musik til trøst på egen hånd.

I lyset af disse forskningsresultater er det bestemt nærliggende at spørge sig selv, om den danske befolkning mon havde bakket lige så trofast op om coronarestriktionerne og vaccineudrulningen, hvis ikke vi forinden havde været igennem en følelsesladet sammenrystetur i musikkens tegn. Vi omtaler ofte stolt Danmark som et tillidssamfund, men vi er faktisk ikke altid så klare i mælet om, hvor denne tillid kommer fra, og hvordan vi bedst kan bevare den. Dyrkelse af vores nationale sangskat og nyere musikalske kreationer er måske et ikke helt uvæsentligt redskab i værktøjskassen. Den amerikansk-canadiske psykolog og forfatter Steven Pinker beskrev engang musik som "auditory cheesecake" – en velmagende kaloriebombe, som kaprer vores evolutionært udviklede forkærlighed for sukker og fedt, men som i hans øjne ikke har nogen selvstændig funktion i den menneskelige udviklingshistorie. Den afgående kulturminister Joy Mogensens erklæring om, at det ville være upassende at tale om kultur midt i en akut sundhedskrise bekræfter, at vi her til lands også har en tendens til at betragte musikken og det øvrige kulturliv som overflødig krymmel på kransekagen. Forskningen i coronamusik antyder imidlertid, at menneskehedens evne til at opbygge individuel modstandsdygtighed og kollektiv samhørighedsfølelse gennem musikalsk innovation også kan være en vigtig del af kriseberedskabet.